

Bedřich Václavek

Národnost: česká

Datum narození: 10. ledna 1897

Místo narození: Čáslavice

Datum úmrtí: 5. března 1943

Místo úmrtí: Osvětim

Sociální zařazení: Jeho otec František Václavek pracoval jako lesní kontrolor a jeho matka Františka byla ženou v domácnosti. V roce 1924 se v Praze oženil s Jaroslavou Nickmannovou, literární historičkou a pozdější ředitelkou Památníku národního písemnictví. Byl levicově orientovaným intelektuálem a komunistou. Během druhé světové války se aktivně zapojil do protinacistického odboje. V roce 1942 byl zatčen a transportován do koncentračního tábora Osvětim, kde také zemřel. Bylo mu 46 let.

Akademické působení

Nastoupil na gymnázium v Třebíči, kde v roce 1915 složil maturitu. Ve Vídni rok studoval filozofii, ale poté jeho studia přerušila první světová válka. Ihned po jejím konci se Václavek zapsal ke studiu na filozofické fakultě v Praze, kde navštěvoval předměty slovanské a germánské filologie. Krátce studoval také v Berlíně. V roce 1923 ukončil studium získáním doktorského titulu na základě disertace *České světské písně zlidovělé* (1923). Jeho učiteli byli tehdejší přední lingvisté a folkloristé: Otokar Fischer, Čeněk Zíbrt a Zdeněk Nejedlý.

Na přelomu dvacátých a třicátých let vydal publikaci *Od umění k tvorbě* (1928), kde sledoval tvůrčí proces bratří Čapků, Durycha nebo Wolkera, a sociologicky laděnou práci *Poezie v rozpacích* (1930). Jeho literárněvědné studie byly vědeckou obcí vždy přijímány rozporuplně. Koncepty v jeho velké syntéze *Česká literatura XX. století* (1935) naprosto odmítl například Arne Novák; jiní, především příznivci kulturní avantgardy, ji ovšem nadšeně přivítali (např. F. X. Šalda).

V roce 1939 požádal o habilitaci na základně spisu *Písemnictví a lidová tradice* (1938) a udělení titulu docent novější české literatury. Komise ve složení Arne Novák, Frank Wollman a Vladimír Helfert navrhla ministerstvu vyřídit žádost kladně, ovšem do habilitačního řízení zasáhla druhá světová válka a titul nebyl ministerstvem nikdy uznán. Posmrtně mu ovšem byl udělen titul řádného profesora Masarykovy univerzity.

Ocenění vědeckou komunitou

Podílel se na vzniku a vydávání velkého množství časopisů. Redigoval *Studentskou revue*, *Index* a *Sociologický časopis*. Spoluredigoval časopisy *Pásmo*, *Šlehy*, *ReD*, *U-Blok* a *Středisko*. Zúčastnil se mezinárodní konference proletářských revolučních spisovatelů v Charkově.

Veřejná činnost

V roce 1923 nastoupil jako prozatímní profesor na reálné gymnázium v Brně, kde učil dva roky. Následně pracoval jako praktikant v Zemské a univerzitní knihovně (dnes Moravská zemská knihovna) a již koncem roku 1924 byl ustaven komisařem archivní a spisové služby. Ve školních letech 1926 až 1931 si přivydělával výukou českého jazyka na hudební a dramatické konzervatoři. V Brně působil až do roku 1933 – poté byl kvůli své politické činnosti přeložen do univerzitní knihovny v Olomouci, kde pracoval na stejné pozici. Později zcela převzal budování předmětového katalogu. Jeho encyklopedické znalosti, jazyková vybavenost, důslednost a pílě se projevíly v kvantitě i v kvalitě práce.

Zapojil se do činnosti brněnského Devětsilu, na ustavující schůzi v roce 1929 byl zvolen jeho předsedou. O rok později vstoupil do komunistické strany. Vy svých článcích vyslovoval sympatie stávkovým hnutím a byl velmi zapáleným marxistou. Spoluzakládal také organizaci Levá fronta, která ve třicátých letech nahradila Devětsil. V roce 1936 se podílel na založení literární skupinu Blok. Psal pod pseudonymy Petr Bok, J. Schneider, J. Vlček a jeho bibliografie obsahuje přes 2 700 záznamů.

Po vypuknutí druhé světové války odešel do ilegality a pobýval střídavě v Moravské Nové Vsi, v Poříčí u Litoomyšle, na Zbraslavi a v Praze. Žil pod jménem Svoboda a později používal jméno František Hrdina. Na rozdíl od většiny komunistů se aktivně zapojoval do protinacistického odboje ještě před vstupem SSSR do války. V Praze byl v roce 1942 zatčen a uvězněn v pankrácké věznici. Poté byl transportován do koncentračního tábora v Osvětimi, kde za necelý rok po příjezdu zemřel.

Evaluace

Jeden z nejvýznamnějších představitelů levice v literární vědě dvacátých a třicátých let. Zakladatel brněnské sekce Devětsilu a aktivní účastník protinacistického odboje umučený v koncentračním táboře Osvětim.

Ohlasy

Charakter nadevše vzácný a pevný. \ [Václav Černý](#)

Byl tím nejpilnějším mezi tisíci pilnými a pracoval v každé volné chvíli ráno před a večer po své knihovnické službě, ráno před a večer po nedělním výletě, zkrátka nepřetržitě a všude. Někde na procházce promýšlel své problémy, na výletech prohovořoval společné otázky a celý týden seděl neúnavně za svým velikým psacím stolem. \ [Robert Smetana](#)

Je po něm pojmenována jedna z kolejí olomoucké univerzity, jeho rodný dům v Čáslavicích a také ulice v Brně-Židenicích. V Brně se nachází jeho busta od akad. sochaře Josefa Malejovského. Busta byla původně umístěna v centru města na Žerotínově náměstí, ale v roce 1995 byla přesunuta do parku v ulici Bubeníčkova, kde je dodnes.

Prameny a literatura

Archiv Masarykovy univerzity, fond A2 FF, osobní spisy, kart. 3/1.

Archiv Masarykovy univerzity, fond A1 RMU, osobní spisy, kart. 227/4198.

Bedřich Václavek [online]. 2009. [cit. 17. května 2018]. Dostupné z: <https://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000000399&local_base=SCK>.

Bedřich Václavek [online]. [cit. 17. května 2018]. Dostupné z: <<https://ticbrno.cz/kam-v-brne/brnenske-kalendarium/bedrich-vaclavek>>.

Heslo Bedřich Václavek. *Slovník českých filosofů*. Brno: Masarykova univerzita, 1998.

MENŠÍKOVÁ, Miroslava. *Bedřich Václavek* [online]. [cit. 17. května 2018]. Dostupné z: <https://encyklopedie.brna.cz/home-mmb/?acc=profil_osobnosti&load=737>.

SMETANA, Robert. Za Dr. Bedřichem Václavkem. *Sociologická revue*, 1946, č. 2-3, s. 13-19.